

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

ПЛАН ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

вид дисципліни: **за вибором**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу

та економічної теорії Дерід І.О.

Тема 1. Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі

Сутність поняття економічний ризик.

Наукові підходи до визначення поняття ризику в підприємстві.
Класифікація ризиків.

Сутність політичного, виробничого, технічного, фінансового, галузевого та інноваційного ризиків, їх специфіка при міжнародному бізнесі

Тема 2. Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління ризиками

Ризик-менеджмент та суб'єкти ризику.

Міжнародні стандарти ризик-менеджменту.

Процес управління ризиками за етапами.

Етап планування управління ризиками.

Етап ідентифікації ризиків.

Якісний аналіз (оцінка) ризиків.

Кількісний аналіз ризиків.

Планування реагування на ризики (ухиляння від ризику, прийняття ризику, зниження ризику, передача ризику).

Диверсифікація, хеджування, лімітування, страхування, резервування коштів (самострахування).

Моніторинг та контроль за ризиками

Тема 3. Політичний ризик у міжнародному бізнесі та управління ним.

Сутність та специфіка політичного ризику.

Основні види ризикових подій при політичному ризику в міжнародному бізнесі.

Аналіз політичного ризику та структури, що ним займаються.

Методи управління політичним ризиком.

Тема 4. Кадровий ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.

Сутність кадрового ризику.

Класифікація кадрових ризиків.

HR- менеджер та його роль в управлінні даним видом ризику.

Ідентифікація кадрових ризиків у МБ.

Кількісний та якісний аналіз кадрових ризиків.

Методи управління кадровими ризиками в міжнародному бізнесі.

Тема 5. Ризик-менеджмент культурних ризиків у міжнародному бізнесі.

Сутність культурного ризику.

Основні типи культурних ризиків для міжнародного бізнесу.

Сутність культурного інтелекту та його застосування при ризик-менеджменті культурних ризиків.

Способи управління культурними ризиками.

Тема 6. Управління транспортними ризиками міжнародного бізнесу.

Сутність транспортних ризиків.

Виявлення транспортних ризиків.

Кількісний та якісний аналіз транспортних ризиків.

Основні способи управління транспортними ризиками.

Моніторинг та контроль транспортних ризиків.

Тема 7. Специфіка ризиків у туристичному бізнесі, способи управління ними.

Зовнішні та внутрішні ризики туристичного бізнесу.

Кількісний та якісний аналіз ризиків туристичного бізнесу.

Основні способи управління ризиками туристичного бізнесу.

Тема 8. Управління інвестиційними ризиками у міжнародному бізнесі

Сутність інвестиційного ризику та його специфіка в міжнародному бізнесі.

Інвестиційна невизначеність та методи її розрахунку.

Інвестиційний ризик-менеджмент у ТНК.

Страхування іноземних інвестицій

Тема 9. Управління валютним ризиком у міжнародному бізнесі

Сутність валютного ризику та його значення в міжнародному бізнесі.

Види валютних ризиків.

Способи управління валютними ризиками

<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3274> ПОВНІ ТЕКСТИ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з дисципліни

Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

вид дисципліни: **за вибором**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу

та економічної теорії Дерід І.О.

Семінар 1. Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі

Питання:

1. Сутність поняття економічний ризик. Різні варіанти визначення ризику. Три елемента ризику (невизначеність, втрати, небайдужість).
2. Поняття подія ризику, ймовірність, наслідки ризику, фактори ризику. Функції ризику і риси ризику.
3. Підходи до визначення ризиків з точки зору наукової літератури, присвяченої теорії оптимального управління.
4. Підходи до визначення ризиків з точки зору робіт, де ризики розглядаються як результат накопичення регресивного потенціалу.
5. Підходи до визначення ризиків з точки зору авторів, які розглядають ризик як форму невизначеності результату, який пов'язаний з особливим видом господарської діяльності підприємством.
6. Класифікації ризиків.
7. Сутність та загальні риси політичного ризику.
8. Технічний і виробничий ризики: сутність та загальні риси.
9. Сутність та загальні риси фінансового ризику.
10. Сутність та загальні риси галузевого та інноваційного ризику.

Література до теми 1

Основна література

1. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко . Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
2. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 140 с.
3. Ризик менеджмент [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня / Г. В. Демченко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 74 с.
4. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – 200 с.

Допоміжна література

1. Дергачова, В., & Манаєнко, І. Ризикологія: управління, проекти, тренди та перспективи. *Підприємництво та інновації*, (2020). (11-1), 24-31. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.4>
2. Дюгованець О.М. Комплексний аналіз управління ризиками в галузі міжнародного бізнесу / О.М. Дюгованець. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6 (частина 1).– С. 92-96
3. Коломієць Г.М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки/ Г.М. Коломієць . *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №3 (165). С. 43-49
4. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств : види, методи оцінки та заходи подання ризику // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.*– 2018. – Вип. 17. – С. 131-135

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Вяткін В.Н. Ризик-менеджмент. 2018. URL: https://stud.com.ua/172745/strahova_sprava/rizik-menedzhment
2. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/interview/>
3. Панасенко О. Ризики в міжнародній підприємницькій діяльності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/20879/1/93-95.pdf>

Семинар 2. Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління ризиками.

Питання

1. Суб'єкти ризику, ризик-менеджмент, управління ризиками. Процес управління ризиками (етапи і їх короткий опис).
2. Етап планування управління ризиками.
3. Етап ідентифікації ризиків, методи збору інформації для ідентифікації ризиків, порівняння даних методів.
4. Якісний і кількісний аналіз ризиків.
5. Етап планування реагування на ризики. Основні види стратегій реагування на ризики. Стратегія ухилення від ризиків.
6. Стратегія передачі ризиків страхування, гаранті, хеджування, аутсорсинг
7. Стратегії прийняття і зниження ризиків.
8. Етап моніторингу та управління ризиками.

Література до теми 2

Основна література

5. Актуальні проблеми міжнародного бізнесу : кол. монографія/ С. І. Архієреєв, В.О. Бабенко, Є. М. Воробйов та ін. ; за наук. ред. С. І. Архієреєва, В. І. Сідорова. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. – 264 с.
6. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко . Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
7. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 140 с.
8. Ризик менеджмент [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня / Г. В. Демченко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 74 с.
9. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – 200 с.

Допоміжна література

1. Дергачова, В., & Манаєнко, І. Ризикологія: управління, проекти, тренди та перспективи. *Підприємництво та інновації*, (2020). (11-1), 24-31. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.4>

2. Коломієць Г.М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки / Г.М. Коломієць . *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №3 (165). С. 43-49
3. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств : види, методи оцінки та заходи подання ризику // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.– 2018. – Вип. 17. – С. 131-135

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Вяткін В.Н. Ризик-менеджмент. 2018. URL:
https://stud.com.ua/172745/strahova_sprava/rizik-menedzhment
2. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу:
<http://www.management.com.ua/interview/>
3. Управління ризиками [Електронний ресурс] : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 18 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 432 с. – Назва з екрана.
<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>
4. Zaman Tanim M. M. Risk Management in International Business Handbook. URL:
https://www.researchgate.net/publication/331346181_Risk_Management_in_International_Business_Handbook

Семінар 3. Політичний ризик у міжнародному бізнесі та управління ним.

Питання

1. Сутність поняття політичний ризик. Історія виникнення даного поняття.
2. Класифікація політичних ризиків
3. Методи аналізу політичного ризику
4. Методи управління політичним ризиком
5. Методика складання карт та рейтингів політичного та країнового ризику.

Література до теми 3

Основна література

1. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 180 с., рис. 24, табл. 8.
2. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі : словник-довідник для студентів напряму підготовки «Міжнародний бізнес» / уклад. І. О. Дерід. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. – 28 с.
3. ERM, enterprise risk management : issues and cases / [edited by] Jean-Paul Louisot, Christopher H. Ketcham. Printed in Great Britain by CPI Group (UK). 2014. 262 p.
4. Lam J. Enterprise risk management : from incentives to controls James Lam.. USA. 2014. 476 p.

Допоміжна література

1. Дерід І.О., Телиженко А.. Ризики країн в контексті міжнародного бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*.2022, Вип. 42. С. 48-54 URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/index.php/42-2022>
2. Дерід І.О. Гармаш Ю. Кадрові ризики у міжнародному бізнесі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. – 2017. – Вип. 6. – С. 33-37
3. Дерід І.О., Гаутам Д.К., Коротков Є.М.. Управління політичними ризиками в міжнародному бізнесі . *Глобальні та національні проблеми економіки*. – 2017. – № 16. – С. 43-47. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-16-2017>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. AON's 2020 Risk Map Report: A Review and Response. [Electronic Resource]. – Way of access : https://www.aon.com/getmedia/30829978-e82a-47eb-b58b-021a22daa994/2020_risk-maps-report.aspx
2. Business Environment Risk Index . – Режим доступу <http://www.beri.com/Publications/BRS.aspx>
3. Country reports [electronic resource] / Allianz trade . – https://www.allianz-trade.com/en_global/economic-research/country-reports.html#country-reports
4. Geopolitical Threats for the Year Ahead: Marsh's Political Risk Map 2019 [electronic resource] / MARSH, January 2019. – Mode of access: <https://www.marsh.com/us/campaigns/political-risk-map-2019.html>
5. Карп, V., & Shtogrin, K. (2020). Системні ризики для інвестиційної діяльності в умовах глобальної невизначеності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*, (12), 140-148. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2020-12-14>
6. Our methodologies [electronic resource] / Euler Hermes Group. – Mode of access: <http://www.eulerhermes.com/economic-research/our-methodologies/Pages/methodologies.aspx>
7. Political Risk Services . – Режим доступу: <http://www.prsgroup.com/about-us/our-two-methodologies/prs>)

Семінар 4. Кадровий ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.

Питання

1. Сутність і класифікація кадрового ризику.
2. Специфіка кадрового ризику в міжнародному бізнесі.
3. Сутність управління кадровими ризиками і аналіз рівня кадрових ризиків
4. Методи управління кадровими ризиками (превентивні та відшкодування втрат)
5. Аутсорсинг в області HR як метод зниження кадрового ризику
6. Лізинг персоналу як метод зниження кадрового ризику
7. Аутстафінг як метод зниження кадрового ризику

Література до теми 4

Основна література

1. Актуальні проблеми міжнародного бізнесу : кол. монографія/ С. І. Архієреєв, В.О. Бабенко, Є. М. Воробйов та ін. ; за наук. ред. С. І. Архієреєва, В. І. Сідорова. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. – 264 с.
2. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко . Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
3. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 140 с.
4. Ризик менеджмент [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня / Г. В. Демченко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 74 с.
5. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – 200 с.

Допоміжна література

1. Дерід І,О. Гармаш Ю. Кадрові ризики у міжнародному бізнесі. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2017. – Вип. 6. – С. 33-37
2. Дюгованець О.М. Комплексний аналіз управління ризиками в галузі міжнародного бізнесу / О.М. Дюгованець. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6 (частина 1).– С. 92-96
3. Коломієць Г.М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки/ Г.М. Коломієць . *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №3 (165). С. 43-49
4. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств : види, методи оцінки та заходи подання ризику // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.*– 2018. – Вип. 17. – С. 131-135

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Вяткін В.Н. Ризик-менеджмент. 2018. URL: https://stud.com.ua/172745/strahova_sprava/rizik-menedzhment
2. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/interview/>
3. Панасенко О. Ризики в міжнародній підприємницькій діяльності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/20879/1/93-95.pdf>
4. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі: методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. І. О. Дерід. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 24 с.
5. Управління ризиками [Електронний ресурс] : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 18 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 432 с. – Назва з екрана. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>

Семінар 5. Ризик-менеджмент культурних ризиків у міжнародному бізнесі.

Питання

1. Сутність культурного ризику. І основні типи культурних ризиків
2. Критерії Hofstede
3. Основні типи культурних відмінностей, на які слід звертати увагу, щоб уникнути культурних ризиків.

Література до теми 5

1. Актуальні проблеми міжнародного бізнесу : кол. монографія/ С. І. Архієреєв, В.О. Бабенко, Є. М. Воробйов та ін. ; за наук. ред. С. І. Архієреєва, В. І. Сідорова. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. – 264 с.
2. Griffin Ricky W., Pustay Michael W. International Business. A Managerial Perspective. Pearson Education, 2014. 608 p.
3. Hofstede Insight. URL: <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>

Семінар 6. Управління транспортними ризиками міжнародного бізнесу.

Питання

1. Логістична система і її транспортна і складська складові, сутність і види транспортних і складських ризиків.
2. Страхування як спосіб управління транспортними ризиками
3. Морське транспортування і страхування відповідних ризиків.
4. Ризики повітряних перевезень і їх страхування.
5. Ризики при залізничному транспортуванні та їх страхування.
6. Ризики при автотранспортуванні та їх страхування.

Література до теми 6

Семінар 7. Специфіка ризиків у туристичному бізнесі, способи управління ними.

1. Сутність продукту туристичної сфери. Відмінності турагентської та туроператорської діяльності.

2. Класифікація та загальні характеристики ризиків у туристичному бізнесі (ризик для здоров'я та життя туристів, ризик підприємств туристичної сфери, мультиплікативність ризику в туризмі).

3. 4 групи джерел туристичного ризику.

4. Невиконання обов'язків за договором клієнтом або допоміжними організаціями як джерело ризику для туристичного бізнесу. Тайм-ліміти по ануляції турів.

5. Класифікація ризиків для здоров'я та життя туристів. Травмонебезпечність і шляхи зниження даного ризику.

6. Ризик впливу навколишнього середовища.

7. Ризик біологічних впливів на туристів.

8. Ризик психофізіологічних навантажень.

9. Ризики опромінювання, хімічного впливу, забруднення.

10. Фактори, що впливають на вірогідність ризику для здоров'я та життя туристів.

11. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків для туристів.

12. Ассистанс.

13. Фінансове забезпечення громадянської відповідальності перед туристами туроператорів та турагентств: сутність гарантій, страхування відповідальності.

Література до теми 7

1. Закон України про туризм. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.24). Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Yvette Reisinger. International Tourism: Cultures and Behavior. , Elsevier Ltd. 2009, 450 p.
3. Global-franchise. URL: <https://www.global-franchise.com/>

Семінар 8. Управління інвестиційними ризиками у міжнародному бізнесі. Управління валютним ризиком у міжнародному бізнесі.

Питання.

1. Поняття інвестиційного ризику.

2. Невизначеність інвестицій.

3. Визначення ефективності інвестиційного проекту.

3. Інвестиційний ризик-менеджмент у ТНК.

4. Страхування іноземних інвестицій.

5. Види валютних ризиків

6. Основні способи управління валютними ризиками

7. Форвардні операції з валютою: сутність операції, курс спот, форвардний курс, транзакції аутрайт.

Література до тем 8 та 9

1. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі : словник-довідник для студентів напряму підготовки «Міжнародний бізнес» / уклад. І. О. Дерід. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. – 28 с.
2. ERM, enterprise risk management : issues and cases / [edited by] Jean-Paul Louisot, Christopher H. Ketcham. Printed in Great Britain by CPI Group (UK). 2014. 262 p.
3. Lam J. Enterprise risk management : from incentives to controls James Lam.. USA. 2014. 476 p.
4. Business Environment Risk Index . – Режим доступу
<http://www.beri.com/Publications/BRS.aspx>
5. Country reports [electronic resource] / Allianz trade . – https://www.allianz-trade.com/en_global/economic-research/country-reports.html#country-reports
6. Geopolitical Threats for the Year Ahead: Marsh's Political Risk Map 2019 [electronic resource] / MARSH, January 2019. – Mode of access:
<https://www.marsh.com/us/campaigns/political-risk-map-2019.html>
7. Карп, V., & Shtogrin, K. (2020). Системні ризики для інвестиційної діяльності в умовах глобальної невизначеності. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм, (12), 140-148. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2020-12-14>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

з дисципліни

Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **за вибором**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу

та економічної теорії Дерід І.О.

Питання та приклади завдань до контрольних робіт

Індивідуальне завдання – написання контрольної роботи під час самостійної роботи студента. На підготовку до контрольної винесено 5 годин із складу самостійної роботи. Контрольна робота проходить в дистанційному курсі, формат тесту, але з відкритими питаннями та розрахунками.

Питання для контрольної роботи Із дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі»

1. Сутність поняття економічний ризик. Різні варіанти визначення ризику. Три елемента ризику (невизначеність, втрати, небайдужість)
2. Поняття: подія ризику, джерело ризику, причини ризику, ймовірність, наслідки ризику, фактори ризику.
3. Класифікації ризиків.
4. Суб'єкти ризику, ризик-менеджмент, управління ризиками. Процес управління ризиками (етапи і їх короткий опис).
5. Етап планування управління ризиками.
6. Етап ідентифікації ризиків, методи збору інформації для ідентифікації ризиків, порівняння даних методів.
7. Якісний і кількісний аналіз ризиків.
8. Етап планування реагування на ризики. Основні види стратегій реагування на ризики.
9. Етап моніторингу та управління ризиками.
10. Сутність і класифікація політичного ризику.
11. Методи аналізу політичного ризику (метод великих турів, старих знайомств, кількісний метод, сучасний синтезний метод.
12. Методи управління політичними ризиками.
13. Кадровий ризик, його класифікації, специфіка кадрового ризику в міжнародному бізнесі.
14. Цілі і завдання управління кадровим ризиком, об'єкти і суб'єкти управління кадровими ризиками.
15. Кадровий профіль організації.
16. Аналіз непрямих показників для виявлення ризикованих ситуацій по персоналу (опитування, анкетування), розшифровка отриманих результатів.
17. Превентивні методи управління кадровими ризиками і методи відшкодування втрат.
18. Основні типи культурних ризиків при веденні міжнародного бізнесу.
19. Аутсорсинг в області HR як метод зниження кадрового ризику
20. Лізинг персоналу як метод зниження кадрового ризику
21. Аутстаффінг як метод зниження кадрового ризику
22. Критерії Гофстеде.
23. Основні типи культурних відмінностей, на які слід звертати увагу, щоб уникнути культурних ризиків.

24. Знати з підручника культурні відмінності країн.
25. Знати методику вирішування задач на побудову матриці вірогідностей та наслідків ризиків.
26. Знати методику вирішування задач на хеджування ризиків шляхом опціонів та ф'ючерсів.

Структура індивідуального завдання на контрольну роботу 1

Варіант 3

1. Дайте розгорнуту відповідь на питання (8 балів).
2. Вирішіть задачу (5 балів)
3. Дайте короткі відповіді на питання (по 1 балу)
 - 3.1
 - 3.2
 - 3.3
 - 3.4
 - 3.5

Приклади задач на контрольну роботу 1

Задача 1.

Відомо, що подія ризику А відбудеться з імовірністю 17% і призведе в разі настання до втрат 7000 грн.

Подія ризику В відбудеться з вірогідністю 25% і призведе в разі настання до втрат 10000 грн.

Подія ризику С відбудеться з вірогідністю 5% і призведе в разі настання до втрат 18000 грн.

Подія ризику D відбудеться з вірогідністю 35% і призведе до втрат 5000 грн.

Розробіть для свого бізнесу шкалу оцінки ймовірності виникнення ризику і шкалу оцінки наслідків ризику, вимірюваних в грошах

Дайте оцінки ймовірності та наслідків кожного з ризиків, на основі оцінок складіть матрицю ймовірностей і наслідків.

Задача 2.

Фірма придбала опціон пут на 40 тон зерна за ціною 4000 за тону. Премія за опціон – 1000 грн. На момент терміну виконання контракту ринкова ціна склала 4100 грн. за тону. Що буде робити фірма (виконувати контракт чи ні?). І який результат від цього фірма отримає з урахуванням раніше сплаченої премії?

Екзаменаційні питання, схема екзаменаційного білета та приклади завдань до екзамену

Екзаменаційні питання з дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі»

1. Сутність поняття економічний ризик. Різні варіанти визначення ризику. Три елемента ризику (невизначеність, втрати, небайдужість)
2. Структура ризику: подія ризику, ймовірність, джерело, причини, наслідки ризику, величина ризику, фактори ризику
3. Класифікації ризиків
4. Опис, характеристики і приклади технічного і виробничого ризиків
5. Опис, характеристики і приклади фінансового ризику (валютного, інвестиційного, кредитного)
6. Опис, характеристики і приклади галузевого та інноваційного ризиків
7. Види суб'єктів ризику і їх опис (підприємець, інвестор)
8. Що таке ризик-менеджмент і управління ризиками? Перерахуйте і коротко опишіть всі етапи процесу управління ризиками
9. Етап планування управління ризиками і складові його елементи. Відмінності і способи обчислення експериментальної і теоретичної ймовірності. Логіка складання таблиць оцінки ймовірностей і наслідків
10. Етап ідентифікації ризиків (включаючи опис методів збору інформації: мозковий штурм, Дельфі, номінальних груп, картки Кроуфорда)
11. Якісний метод оцінки ризику (включаючи опис логіки складання матриці ймовірностей і наслідків і висновків по ній)
12. Дерево рішень як інструмент кількісного аналізу ризиків
13. Планування реагування на ризики, 4 основні стратегії реагування на ризики. Охарактеризуйте стратегії ухилення і передачі (страхування, хеджування - розписати ф'ючерси та опціони, гарантії, аутсорсинг) ризику
14. Планування реагування на ризики, 4 основні стратегії реагування на ризики. Опишіть стратегії прийняття і зниження ризику
15. Сутність процесу моніторингу та управління ризиками
16. Сутність і класифікація політичних ризиків
17. Аналіз політичного ризику методами «старих знайомств» та «великих турів», сучасні кількісно-якісні оцінки політичного ризику. Індекси політичного ризику і карти політичного ризику
18. Способи управління політичними ризиками
19. Сутність і класифікація кадрового ризику
20. Специфіка кадрового ризику в міжнародному бізнесі (включаючи інформацію з надісланої статті)
21. Сутність управління кадровими ризиками і аналіз рівня кадрових ризиків
22. Методи управління кадровими ризиками (превентивні та відшкодування втрат)

23. Аутсорсинг в області HR як метод зниження кадрового ризику
24. Лізинг персоналу як метод зниження кадрового ризику
25. Аутстафінг як метод зниження кадрового ризику
26. Сутність культурного ризику для міжнародного бізнесу та основні типи культурного ризику
27. Сутність критеріїв Гофстеде і їх застосування при управлінні культурними ризиками в бізнесі
28. Основні типи культурних відмінностей, на які слід звертати увагу, щоб уникнути культурних ризиків
29. Логістична система і її транспортна і складська складові, сутність і види транспортних і складських ризиків
30. Страхування як спосіб керування транспортними ризиками (страхування вантажів, транспортних засобів, відповідальності)
31. Морське транспортування і страхування відповідних ризиків
32. Ризики повітряних перевезень і їх страхування
33. Ризики при залізничному транспортуванні та їх страхування
34. Ризики при автотранспортуванні і їх страхування
35. Сутність туристичного бізнесу як виду міжнародного бізнесу. Туристичні агенції та туроператори. Загальна характеристика та класифікація ризиків в туристичному бізнесі. Мультиплікативність ризику в туристичній сфері
36. 4 основних групи джерел ризику для туристичної сфери. Ризики неналежного виконання контрактів в туристичному бізнесі
37. Ризики для здоров'я і життя туристів і способи управління ними
38. Страхування ризиків в туристичному бізнесі: страхування туристів, поняття фінансової гарантії для туроператорів і турагенств, страхування відповідальності турагенств і туроператорів
39. Поняття інвестиційного ризику та його класифікація
40. Невизначеність інвестицій та методи її розрахунку. Визначення ефективності інвестиційного проекту (NPV інвестиційного проекту, інтегральний NPV)
41. Інвестиційний ризик-менеджмент в ТНК: хто займається управлінням інвестиційними ризиками в ТНК, кому підпорядковується служба ризик-менеджменту в ТНК, вплив типу ризик-менеджера на сприйнятливість до ризиків, етапи ризик-менеджменту в ТНК, інвестиційна психологія (причини того, що менеджери погано управляють інвестиційними ризиками)
42. Страхування іноземних інвестицій
43. Сутність валютних ризиків, види валютних ризиків
44. Способи управління валютними ризиками
45. Форвардні операції з валютою (свопи, угоди аутрайт)
46. Вміти розв'язувати задачі на складання матриць ймовірностей-наслідків ризиків, на розрахунок підсумків дотримання або відмови від опціонального контракту, визначення перспективності інвестиційних проектів по NPV (включаючи розрахунок інтегрального NPV для різних сценаріїв).

Схема екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

ОПП «Міжнародний бізнес»

Семестр 5-й

Форма навчання денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Дайте розгорнуту відповідь на питання 10 б.

2. Дайте відповіді на короткі питання: по 3 б. за правильну відповідь

2.1

2.2

2.3

2.4

2.5

3. Вирішіть задачу (15 б.)

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

протокол № __ від “__” серпня __р.

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії
_____ (ПІБ)

підпис

Екзаменатор _____ (ПІБ)

підпис

Приклади завдань до екзамену

Задача 3.

Початкові інвестиції 600000 грн. Ставка дисконтування 15%. Грошові потоки видно в таблиці. Знайдіть коефіцієнти дисконтування для кожного року. Знайдіть дисконтований грошовий потік для кожного року. Знайдіть NPV інвестиційного проекту. Визначте, чи вигідний проект?

Задача 4.

Ми маємо інвестиційний проект А. Експерти вважають, що він може піти по одному з 3-ох можливих сценаріїв.

Сценарій	Вірогідність	NPV в тис. грн
----------	--------------	----------------

Песимістичний	0,2	25
Оптимістичний	0,2	50
Найбільш вірогідний	0,6	35

Розрахуйте інтегральний NPV проекту А. Який проект вибрати, якщо інтегральний NPV альтернативного проекту Б –50 тис. грн.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
з дисципліни
Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі**
(назва навчальної дисципліни)

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **за вибором**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу
та економічної теорії Дерід І.О.

<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3274>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ
ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**
з дисципліни

Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі
(назва навчальної дисципліни)

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **за вибором**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу

та економічної теорії Дерід І.О.

Метод контролю – це система дій, націлена на перевірку знань студента. У даному курсі дисципліни «Ризик-менеджмент в МБ» використовуються наступні форми контролю:

усний контроль, що по своїй сутності передбачає діалог і перевірку репродуктивного відтворення студентом отриманої інформації;

виступи із доповідями та презентаціями;

дискусія, що передбачає активний диспут між усією групою та викладачем стосовно знаходження відповіді на поставлене питання;

обговорення наукових статей з тематики семінарського заняття ознайомлення з якими винесене в самостійну роботу студента;

перевірка письмових домашніх завдань на закріплення матеріалу;

поточний тестовий контроль за темою;

письмовий контроль у вигляді написання контрольної роботи, що містить як завдання, що потребують розгорнутої відповіді, так і тести та задачі;

підсумковий контроль у вигляді письмового екзамену.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								Екзамен	Сума
Семінарські заняття									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8-9	Контрольна робота	Разом
5	7	8	5	5	5	5	5	15	60
								40	100

Критерії оцінки успішності та результатів навчання

1. За кожне семінарське заняття встановлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати, виконавши усі запропоновані завдання повно та без помилок. Зазвичай сюди входить відповідь на запитання, винесене на обговорення на семінарське заняття, або виступ з проблематики, винесеної у самостійну роботу студента, перевірка завдань, винесених на самостійну роботу, а також чіткі короткі відповіді студента на додаткові питання викладача в рамках, винесеної на обговорення теми. Якщо студент плутано та неповно відповідає на основне питання, не відповідає на додаткові питання – його бал знижується. Підвищити його студент може, проявляючи подальшу активність на семінарі, відповідаючи на питання, поставлені іншим студентам, якщо ті не знають відповіді.

Деякі теми також передбачають колективну роботу над розгадуванням кросвордів за темою та написання поточних тестів за темою.

Зниження балу відносно максимально виділеного на кожну тему відбувається з наступних причин:

- Студент виконав не всі завдання;
- Студент невпевнено презентував свою роботу;
- Студент не може відповісти на питання за темою і не підтримує дискусію;
- Студент пройшов тести з помилками;

- Студент неправильно зробив розрахунки;
 - В роботі студента відсутній самостійність
2. У курсі дисципліни передбачено 1 контрольну роботу. Контрольна робота виконується в аудиторії і передбачає певну кількість балів за кожне із завдань у варіанті. Повне і правильне виконання усіх завдань дає максимальний бал.

Структура варіанту контрольної роботи

1. Дайте повну відповідь на теоретичне питання 5 б.
 2. Задача 5 б.
- На матрицю вірогідностей та наслідків ризиків або на управління ризиками за допомогою опціонів та ф'ючерсів

3. Дайте короткі відповіді на питання. По 1 б. за кожну правильну відповідь

3.1

3.2

3.3

3.4

3.5

3. Підсумком вивчення дисципліни є складання письмового екзамену. Макет білету та приклад білету надається студентам заздалегідь разом із питаннями до екзамену та переліком тем, із яких в екзамені зустрінуться задачі. Біля кожного завдання в екзаменаційному білеті проставлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати за наявності чіткої, правильної відповіді.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА №

1. Дайте розгорнуту відповідь на питання 10 б.
2. Дайте відповіді на короткі питання: по 3 б. за правильну відповідь 5 питань
3. Вирішіть задачу (15 б.)

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано